

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет природничих наук

Кафедра біології та екології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

БК 04 Фікологія

Освітня програма 091 Біологія та лабораторна діагностика

Спеціальність 091 Біологія

Галузь знань 09 Біологія

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 7 від "13" березня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023

Зміст

1. Загальна інформація.....	3
2. Опис дисципліни	3
3. Структура курсу	7
4. Система оцінювання курсу	9
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу	9
6. Ресурсне забезпечення.....	9
7. Контактна інформація.....	11
8. Політика навчальної дисципліни.....	11

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Фікологія
Освітня програма	091 Біологія та лабораторна діагностика
Спеціалізація (за наявності)	–
Спеціальність	091 Біологія
Галузь знань	09 Біологія
Освітній рівень	Бакалавр
Статус дисципліни	Вибіркова
Курс / семестр	II / IV
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 14 год. Лабораторні заняття – 16 год. Самостійна робота – 60 год.
Мова викладання	Українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pro

2. Опис дисципліни

Мета та цілі курсу

Навчальна дисципліна «Фікологія» спрямована на формування у студентів знань про особливості будови, перебігу процесів життєдіяльності та різноманітності водоростей. В межах курсу передбачене ознайомлення студентів із різними систематичними групами водоростей, їхнім поширенням, значенням у екосистемах й житті людини.

Метою викладання навчальної дисципліни «Фікологія» є ознайомлення студентів із основними рисами будови, особливостями життєдіяльності, розмноження, місцем у системі органічного світу, видовим різноманіттям водоростей, їх роллю у екосистемах і житті людини.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Фікологія та мікологія» є:

- вивчення основних цитологічних й біохімічних ознак водоростей;
- вивчення основних рис морфологічної будови водоростей;
- вивчення основних систематичних груп водоростей;
- ознайомлення студентів із екологічними групами та особливостями водоростей;
- ознайомлення студентів зі значенням водоростей у екосистемах та житті людини;
- вироблення навичок планування і проведення стандартних альгологічних досліджень.

Цілі курсу з дисципліни «Фікологія» передбачають набуття здобувачами критично необхідних знань для розвитку професійних компетенцій та формування ціннісних засад пізнання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- загальні риси організації водоросте;
- особливості будови, життєдіяльності і розмноження представників різних систематичних груп;
- основні екологічні групи водоростей;
- роль водоростей у екосистемах та житті людини.

вміти:

- розкрити основні риси будови водоростей різних систематичних груп;
- розкрити особливості життєвих циклів типових представників водоростей систематичних груп;
- планувати і проводити стандартні фікологічні дослідження;
- розрізняти типових представників водоростей різних систематичних груп за особливостями морфологічної будови;
- проаналізувати значення водоростей у екосистемах й житті людини.

Компетентності

ІК01. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі біології при здійсненні професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування законів, теорій та методів біологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. **ЗК03.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. **ЗК04.** Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. **ЗК05.** Здатність спілкуватися державною мовою як усно так і письмово.

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. **ЗК08.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу. **ЗК09.** Здатність діяти соціально відповідально і свідомо з метою збереження природного навколишнього середовища.

ЗК10. Здатність працювати в команді.

СК02. Здатність демонструвати базові теоретичні знання в галузі біологічних наук та на межі предметних галузей.

СК03. Здатність досліджувати різні рівні організації живого, біологічні явища і процеси.

СК04. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних засобів у польових і лабораторних умовах.

СК05. Здатність до критичного осмислення новітніх розробок у галузі біології і професійній діяльності.

СК06. Усвідомлення необхідності збереження біорізноманіття, охорони навколишнього середовища, раціонального природокористування.

СК07. Здатність до аналізу будови, функцій, процесів життєдіяльності, онтогенезу живих організмів.

СК08. Здатність до аналізу механізмів збереження, реалізації та передачі генетичної інформації в організмів.

СК09. Здатність аналізувати результати взаємодії біологічних систем різних рівнів організації, їхньої ролі у біосфері та можливості використання у різних галузях господарства, біотехнологіях, медицині та охорони навколишнього середовища.

СК10. Здатність демонструвати знання механізмів підтримання гомеостазу біологічних систем.

СК15. Здатність до чіткого виокремлення причинно-наслідкових зв'язків між структурною організацією, принципами функціонування фізіологічних систем та середовищем існування.

Програмні результати навчання

ПР01. Розуміти соціальні та економічні наслідки впровадження новітніх розробок у галузі біології у професійній діяльності.

ПР02. Застосовувати сучасні інформаційні технології, програмні засоби та ресурси Інтернету для інформаційного забезпечення професійної діяльності.

ПР03. Планувати, виконувати, аналізувати дані і презентувати результати експериментальних досліджень в галузі біології. **ПР04.** Спілкуватися усно і письмово з професійних питань з використанням наукових термінів, прийнятих у фаховому середовищі, державною та іноземною мовами.

ПР05. Демонструвати навички оцінювання непередбачуваних біологічних проблем і обдуманого вибору шляхів їх вирішення **ПР06.** Застосовувати моделі, методи і дані фізики, хімії, екології, математики у процесі навчання та забезпечення професійної діяльності.

ПР07. Володіти прийомами самоосвіти і самовдосконалення. Уміти проектувати траєкторію професійного росту й особистого розвитку, застосовуючи набуті знання.

ПР08. Знати та розуміти основні терміни, концепції, теорії і закони в галузі біологічних наук і на межі предметних галузей.

ПР09. Дотримуватися положень біологічної етики, правил біологічної безпеки і біологічного захисту у процесі навчання та професійній діяльності.

ПР10. Знати основи систематики, методи виявлення та ідентифікації неклітинних форм життя, прокариотів і еукариотів й застосовувати їх для вирішення конкретних біологічних завдань.

ПР11. Розуміти структурну організацію біологічних систем на молекулярному рівні.

ПР12. Демонструвати знання будови, процесів життєдіяльності та функцій живих організмів, розуміти механізми регуляції фізіологічних функцій для підтримання гомеостазу біологічних систем.

ПР13. Знати механізми збереження, реалізації та передачі генетичної інформації та їхнє значення в еволюційних процесах.

ПР14. Аналізувати взаємодії живих організмів різних рівнів філогенетичної спорідненості між собою, особливості впливу різних чинників на живі організми та оцінювати їхню роль у біосферних процесах трансформації речовин і енергії.

ПР15. Аналізувати форми взаємовідносин між мікро- та макроорганізмами з визначенням основних напрямів цих процесів.

ПР17. Розуміти роль еволюційної ідеї органічного світу.

ПР19. Застосовувати у практичній діяльності методи визначення 10 структурних та функціональних характеристик біологічних систем на різних рівнях організації.

ПР21. Аналізувати інформацію про різноманіття живих організмів.

ПР22. Поєднувати навички самостійної та командної роботи задля отримання результату з акцентом на добросовісність, професійну сумлінність та відповідальність за прийняття рішень.

ПР24. Аналізувати фізико-хімічні властивості та функціональну роль біологічних макромолекул і молекулярних комплексів живих організмів, характер взаємодії їх з іонами, молекулами і радикалами, їхню будову й енергетику процесів.

ПР28. Уявлення про будову і функції фізіологічних систем живих організмів.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Фікологія як наука. Загальні риси організації прокаріотичних і еукаріотичних водоростей.	Знати об'єкт, предмет і завдання фікології. Місце водоростей у системі органічного світу. Особливості живлення водоростей. Вивчити загальні біохімічні, цитологічні та морфологічні особливості прокаріотичних і еукаріотичних водоростей. Знати основні типи розмноження й життєвих циклів водоростей. Екологічні групи водоростей. Знати найбільш поширені роди прокаріотичних водоростей. Значення водоростей у природі та житті людини.	Предметна дискусія. Мікроскопування. Тестові завдання.
2.	Синьо-зелені водорості – Cyanophyta	Знати загальні особливості ціаней та сучасне положення цієї групи у системі органічного світу. Вивчити біохімічні, цититологічні та морфологічні особливості синьо-зелених водоростей. Ознайомитись із особливостями розмноження та життєвого циклу. Знати провідні роди ціаней водоростей. Роль у природі та житті людини.	Мікроскопування. Тестові завдання.
3.	Хромофітові водорості – Ochrophyta	Знати загальні особливості хромофітових водоростей. Вивчити біохімічні, цитологічні та морфологічні особливості хромофітових водоростей різних класів. Ознайомитись із особливостями розмноження та життєвого циклу. Знати провідні роди хромофітових водоростей.	Мікроскопування. Тестові завдання.
4.	Діатомові – Bacillariophyta	Знати загальні особливості діатомових водоростей. Вивчити біохімічні, цититологічні та морфологічні	Мікроскопування. Дослідження морфологічних

		особливості діатомей. Ознайомитись із особливостями розмноження і життєвого циклу. Знати провідні роди діатомових водоростей.	особливостей. Тестові завдання.
5.	Харові водорості – Charophyta	Знати загальні риси організації та сучасне положення харових водоростей у системі органічного світу. Вивчити біохімічні, цитологічні та морфологічні особливості. Ознайомитись із особливостями розмноження та життєвого циклу харових водоростей. Знати провідні роди. Роль у природі та житті людини.	Мікроскопування. Дослідження морфологічних особливостей. Тестові завдання.
6.	Зелені водорості – Chlorophyta	Знати загальні особливості зелених водоростей. Вивчити біохімічні, цитологічні та морфологічні особливості зелених водоростей. Ознайомитись із особливостями розмноження і життєвих циклів. Знати провідні роди зелених водоростей.	Мікроскопування. Дослідження морфологічних особливостей. Тестові завдання.
7.	Червоні водорості – Rhodophyta	Знати загальні особливості червоних водоростей та сучасне положення цієї групи у системі органічного світу. Вивчити біохімічні, цитологічні та морфологічні особливості. Ознайомитись із особливостями розмноження та життєвого циклу червоних водоростей. Знати провідні роди. Роль у природі та житті людини.	Мікроскопування. Дослідження морфологічних особливостей. Тестові завдання.

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекція	+
Лабораторні заняття	30
Самостійна робота	10
Індивідуальне завдання	10
Екзамен	50
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Види навчальної роботи	Навчальні тижні																	Разом
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Лекції																		–
Лабораторні заняття			3		4	4	4		3		4		4		4			30
Самостійна робота		2		2						2		2		2				10
Індивідуальні завдання																10		10
Екзамен																	50	50
Всього за тиждень		2	3	2	4	4	4		3	2	4	2	4	2	4	10	50	100

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедійні презентації (лептоп, проєктор), проби водоростей, фіксований матеріал водоростей, гербарні зразки, мікроскопи, препарувальні набори, використання системи дистанційної освіти для проведення тестування.

Рекомендована література

	Guiry, M. D. & Guiry, G. M. 2019. AlgaeBase Worldwide Electronic Publication. National University, Ireland, Galway – https://www.algaebase.org/
	Tsarenko P., Wolowski K., Lenarczyk J. at all. Green and charophytic algae of the high-mountain Nesamovyte and Brebeneskul lakes (Eastern Carpathians, Ukraine). Plant and Fungal Systematics. 2019. 64(1): 53-64
	Tsarenko P., Bilous O., O. Kryvosheia-Zakharova, Lilitska H. and Barinova S. Diversity of Algae and Cyanobacteria and Bioindication Characteristics of the Alpine Lake Nesamovyte (EasternCarpathians, Ukraine) from 100 Years Ago to the Present. Diversity. 2021. 13(6): 256.
	Biolo, S., Algarte, V.M. & Rodrigues, L. (2020). Taxonomy of common taxa of Chlorophyceae (Chlorophyta) and Zygnematophyceae (Streptophyta) from periphyton of a Neotropical floodplain. Acta Scientarum. 2020. 42.

	Костіков І.Ю., Джаган В.В., Демченко Е.М. та інш. Ботаніка. Водорості та гриби: Навчальний посібник, 2-ге видання, переробл. К.: Арістей, 2006. 476 с.

7. Контактна інформація

Кафедра	Біології та екології, вул. Галицька 201, 5 поверх, авд. 506. Тел. 59-61-64 E-mail: kafedra.bio@gmail.com Сайт: https://kbe.pnu.edu.ua/
Викладач (і) Гостьові лектори	Надія Капець, к.б.н., виклд.
Контактна інформація викладача	nadiia.kapets@pnu.edu.ua

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника прагне створити середовище, яке сприяє навчанню, науковій роботі, впровадженню інновацій, інтелектуальному розвитку студентів і працівників, підтримці особливої академічної культури взаємовідносин. У цій канві політика дисципліни «Фікологія» спрямована на дотримання академічної доброчесності зі сторони викладача і студентів, які включають основні принципи: особистого прикладу; відповідальності; справедливості; сміливості; академічної свободи; взаємоповаги; прозорості; взаємної довіри; партнерства та взаємодопомоги; компетентності й професіоналізму; безпеки та добробуту; законності. Дотримання правил поведінки студентів і викладачів, передбачених Кодексом честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол №11, від 29 листопада 2017 року).
Пропуски занять (відпрацювання)	Студенти зобов'язані відвідувати заняття, незалежно у якій формі вони проводяться (аудиторно, дистанційно, індивідуальний графік навчання).

	Систематичні пропуски занять, без поважних на те причин, є підставою для недопущення окремих студентів до складання семестрового контролю. Відпрацювання пропусків без поважних причин дозволяється лише за заявою на ім'я декана і набуття чинності відповідного розпорядження. Пропуски занять за поважних причин, підтверджених документально, відпрацьовуються без попередніх узгоджень.
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	Завдання, які студент виконав пізніше зазначених кінцевих термінів не приймаються і повинні бути відпрацьовані індивідуально. Винятком із цього правила є наявність поважної причини з її документальним підтвердженням.
Невідповідна поведінка під час заняття	Студенти, чия поведінка впродовж одного чи кількох занять не відповідає загальним нормам, встановленим Кодексом честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, можуть бути тимчасово відсторонені від заняття з подальшим індивідуальним відпрацюванням у позаурочний час.
Додаткові бали	-
Неформальна освіта	-

Викладач
Капець Н.В., к.б.н., виклд.

